

Odnos do starosti in starejših ljudi skozi zgodovino

Strokovni članek

UDK 316.47-053.9

KLJUČNE BESEDE: starost, starejša generacija, odnos do starosti, postmoderna družba

POVZETEK - Prispevek opozarja na aktualno stanje odnosa širše družbe do starosti, staranja in starejših ljudi v sodobni družbi skozi zgodovinsko perspektivo. Zaradi intenzivnega staranja prebivalstva v zahodni družbi je potrebna globalna sociološka analiza položaja starejših ljudi in medgeneracijskih odnosov, tako v drugih kulturah kot v preteklosti. V ta namen avtorica izpostavlja temeljne značilnosti dojemanja starosti in starejših ljudi v starodavnih kulturah, predindustrijski in sodobni družbi. Avtorica na podlagi analize širše strokovne literature ugotavlja, da je skozi zgodovino prevladoval ambivalenten odnos do starosti in starejših ljudi, ki pa se v sodobni družbi nagiba k negativnim stališčem – celo do strahu pred staranjem.

Professional paper

UDC 316.47-053.9

KEY WORDS: age, older generation, attitude to old age, postmodern society

ABSTRACT - The paper points to the current attitude of wider society to the old age, aging and older people in postmodern society through historical perspective. Due to the intensive aging of the population in Western societies, a global sociological analysis of the situation of older people and intergenerational relations is required also considering other cultures and the past. For this purpose, the author highlights the fundamental features of the perception of age and older people in ancient cultures, pre-industrial societies and postmodern societies. On the basis of analyses of a wider professional literature, the author notes that throughout the history there has been an ambivalent attitude to old age and older people, which tends to have negative attitudes in modern societies – which can even be described as a fear of aging.

1 Uvod

Različne kulture so v različnih zgodovinskih obdobjih različno vrednotile starejše ljudi, še več, odnos do staranja in starejših ljudi se je (in se še) spreminja tudi znotraj kulture posamezne družbe. Čeprav se nekateri predsodki o starejših oblikujejo na podlagi upadanja njihove fizične sposobnosti, medkulturne in zgodovinske razlike potrjujejo, da so stereotipi oblikovani bolj na družbeni kot na biološki osnovi. Po mnenju Barkana (2011, str. 418) je odnos do starejših odvisen od vsaj dveh dejavnikov: kombinacije zdravja in duševne sposobnosti starejših ljudi ter gospodarske razvitosti. Običajno so mladi starejši v dobrem zdravstvenem stanju spoštovani, stari starejši pa v slabem zdravstvenem stanju in zaradi fizične nemoči obravnavani (bolj) kot breme (Barker, 2009).

Drugi dejavnik, ki vpliva na položaj starejših, je stanje v gospodarstvu. Bogati starejši (npr. lastniki zemljišč, živine, nepremičnin idr.) imajo več družbenega vpliva med svojimi sorodniki in drugimi člani družbe. Močnejše kot je gospodarstvo, več sredstev lahko starejši pridobijo in imajo zato tudi večjo moč in položaj v družbi. Izboljšanje gospodarstva torej praviloma okrepi spoštovanje starejših in izboljša nji-

hov položaj, nasprotno pa naj bi poslabšanje gospodarstva zmanjšalo spoštovanje do starejših in poslabšalo njihov položaj.

2 Sociološki pregled odnosa do starosti in starejših ljudi skozi zgodovino

Za razumevanje starosti in staranja, predvsem pa odnosa do starejših ljudi v današnji družbi, je nedvomno pomembna sociološka analiza vloge starejše generacije, ne samo v drugih družbah, ampak tudi v naši preteklosti.

2.1 Predindustrijska družba

V sodobni družbi prevladuje splošno prepričanje, da so bili v večini prazgodovinskih in agrarnih družb starejši cenjeni in spoštovani preprosto zato, ker so stari. Tu moramo omeniti, da je le peščica ljudi takrat dosegla tisto, kar danes imenujemo starost (65 in več let), saj je 80 % ljudi umrlo v srednjih letih (Barkan, 2011). Kot starejši so imeli več izkušenj in višji status, bili so prenašalci znanja, modrosti in ustnega izročila (Barkan, 2011; Nelson, 2005).

Širši pregled literature kaže nekoliko drugačno sliko. Odnos do starosti in starejših je bil skozi zgodovino večinoma ambivalenten, nihal je med spoštovanjem in posmehom starosti in starejšim ljudem, ugotavljata Chodzko-Zajko (1995) in Minois (1989). Chodzko-Zajko (1995) je na podlagi zgodovinskih pregledov in medkulturnih študij našel malo podpore za predpostavko, da so starodavne kulture res tudi spoštovale in častile starejše, a vsekakor veliko bolj kot današnje kulture. Medtem ko obstajajo številni zapisi v zgodnji literaturi in ustnem izročilu, na podlagi katerih lahko sklepamo, da so bili starejši spoštovani in čaščeni, obstaja skoraj enako število primerov v zgodovinskih zapisih, ki kažejo na negativna stališča, diskriminatorno vedenje in institucionalni ageizem, zelo podoben tistemu, kar je opisal že Butler (1969). Ageizem je »postopek sistematičnega stereotipiziranja in diskriminacije starejših ljudi« (Butler, 1969, str. 243). Podobna spoznanja navaja tudi Minois (1989), ki ugotavlja, kako je antična Grčija s kultom mladosti in lepote na eni strani in čaščenjem oziroma spoštovanjem »homerskega modreca« na drugi strani oblikovala ambivalenten odnos do starejših. Ta dvoumnost se ponovno pojavi v nasprotju med aktivno vlogo starejših državljanov v rimski politiki in njihovo upodobitvijo v satirični literaturi tega obdobja (Chodzko-Zajko, 1995; Minois, 1989), še več, ohranila se je skozi celotno zgodovino (Scrutton, 1990, str. 15). Tudi krščanska književnost je v začetku srednjega veka nihala pri definiranju odnosa družbe do starejših, tako v podobi spoštovanega »svetega modreca« kot v skupni obsodbi »starejšega grešnika« (Minois, 1989).

V srednjem veku je bila starejša generacija sprva spoštovana zaradi sposobnosti preživetja, kajti večina ni preživela številnih epidemij bolezni, npr. kuge, gripe. Zaradi pomanjkanja hrane in vedno višje stopnje umrljivosti pa je prišlo do nespoštovanja starejših, družba jih je obravnavala kot breme (Barkan, 2011). Tudi v času renesanse se je starost še naprej obravnavala negativno (Minois, 1989).

Negativni pogled na starejšo generacijo se je spremenil z obdobjem kolonizacije v Združenih državah Amerike, ko so angleški puritanci pričeli verjeti, da je starost dar Boga in so zato starejše (predvsem moške) zelo spoštovali, navaja Cole (1992, str. 49). Dejstvo, da so starejši puritanci imeli v lasti veliko zemljišč, je okrepilo njihovo moč.

V 19. stoletju je lastništvo zemljišč starejših Američanov postalo manj pomembno, saj so se ZDA preusmerile iz kmetijskega v industrijsko gospodarstvo. Tako je industrijska revolucija na Zahodu privedla do ponovnega premika v odnosu do starejših (Barkan, 2011), natančneje, ustvarila je izrazito neugodno družbeno okolje za starejše prebivalce.

Industrijska revolucija (zaton razširjene družine, prihod železnice, iznajdba tiska in povečanje literature za odrasle, upad družinskih vrednot in številni drugi dejavniki) je zahtevala večjo mobilnost v družinah, zato so se družine selile tja, kjer so bila delovna mesta. V luči tega novega pritiska mobilnosti je razširjena družina, in s tem stari starši, postala manj prilagodljiva. Pri tem se je izkazalo, da izkušnje na delovnem mestu niso bile tako pomembne kot sposobnost prilagajanja na spremembe in spreminjajoče se tehnologije (Nelson, 2005), kar je najbolj prizadelo starejše. Ker se je moč odločanja prenesla na mlajše moške, ki so služili velike vsote denarja v industrijskem svetu, je pričela avtoriteta starejših upadati. Delo v tovarni je postalo prevladujoči način proizvodnje, starejši ljudje pa obravnavani kot manj uporabni za potrebe proizvodnega gospodarstva (Barkan, 2011, str. 420).

Z izumom pisave, tiskarskega stroja in izboljšanjem evidentiranja pomembnih dogodkov se je spremenil tudi tradicionalni način pripovedovanja in delitev modrosti (Nelson, 2005). Tako je starejša generacija izgubila svojo najbolj uporabno družbeno funkcijo - »vlogo prenašalcev ustnega izročila, znanja in ohranjevalcev spomina« (Scrutton, 1990, str. 13). Skladno z idejo o preživetju najmočnejših lahko razumemo, da »starejši in šibki« prepustijo svoj položaj »mlajši in močnejši« generaciji za obstoj vitalnosti vrste. Z razvojem družbe in napredkom medicine se je življenjska doba bistveno podaljšala, posledično je naraslo tudi število starejših in le-ti niso več predstavljali družbene skupine, ki bi bila cenjena le zaradi svojega preživetja (Scrutton, 1990, str. 13). Družba ni bila pripravljena na ukvarjanje s tako velikim številom starejših ljudi, zato je začela povezovati starost z negativnimi lastnostmi in starejši so zdaj predstavljali breme za družbo (Branco in Williamson, 1982). Ti negativni odnosi vztrajajo v naši družbi in se celo zaostrejuje (ILC, 2006; Nelson, 2002).

3 Vloga starosti v sodobni družbi

Maloštevilne so družbe v zgodovini obstoja človeštva, ki ne bi slavile mladosti kot najslajšega življenjskega obdobja in starosti kot manj prijetnega, a se vendarle zdi, da se ljudem nikoli v preteklosti ni bilo tako težko sprizniti s staranjem lastnega telesa kot danes.

Odpor do staranja v sodobnih zahodnih družbah se v zadnjih nekaj desetletjih manifestira različno (razmah lepotne kirurgije, obsedena skrb za zdravo telo, zaničevanje starosti in starejše generacije) in je celo tolikšen, da je ta popolnoma naravni proces

postal tabu, starejši, ki jih je vedno več, pa odrinjeni na obrobje. Tabuiranost starosti, do katere je prišlo pred nekaj desetletji, ko je zahodna družba razvrednotila dotlej popolnoma človeške lastnosti, kot so nemoč, osamljenost, šibkost, staranje, smrt in žalovanje, je po mnenju Ramovša (2003) kolektivni patološki pojav, ki škodi vsem generacijam. Starejšim onemogoča, da bi si sproščeno priznali starost in jo sprejeli, zato pretirano skrbijo za videz in življenjski slog, ki sta značilna za mladost ali srednja leta, to pa se prenaša na drugi dve generaciji, ki nadaljujeta začarani krog.

Če je starost v družbi tabuirana, generacije bežijo od nje, starejša generacija pa pristane na družbenem obrobju. Da ima tudi srednja generacija velike težave s staranjem, spremlja in občuti mlajša generacija, ki si obljubi, da teh težav ne bo imela. A strahu pred staranjem ne reši s poglobljenim premislekom in eksistencialnim preskokom, temveč si začne že pri 25-ih letih vbrizgavati botoks (Kuhar, 2004). Ne samo, da je starost v postmoderni družbi tabuirana, občutiti je mogoče celo gerontofobijo, ki pogosto povzroča čustva jeze do staranja pri vseh generacijah (Kristančič, 2005, str. 42).

Ob dejstvu, da v zadnjih nekaj desetletjih prihaja do izjemno povečanega deleža starejšega prebivalstva v družbi, je za Ramovša (2003, str. 27) detabuiranost nujna, ker je pogoj za spremembo omenjenih patoloških trendov v današnji družbi. Obstajata dva pogoja, da človek lahko začne premagovati tabu starosti:

- prvi je, da se sam zavestno odloči za sprejemanje svoje starosti,
  - drugi pa, da se tega res loti s primernim osebnim učenjem, ki bo vodilo do uspeha.
- Učni proces za sprejemanje svoje starosti in priprave nanjo ima intelektualno in emocionalno sestavino, ki pa sta združeni v celostnem doživljajskem učenju. To pa je najbolj učinkovito, če se izvaja v obliki socialnega učenja v majhni skupini, kjer prevladuje osebna komunikacija. S tem spoznanjem se zdi, da prihajamo v jedro sodobnih možnosti za preseganje tabuja starosti.

Ko govorimo o tabuju starosti, ne smemo spregledati pomena ageizma. Odmevnost ageizma se je pričela sredi 80. let prejšnjega stoletja, v času, ko so Američani razvili skupek predsodkov in diskriminacij proti starejšim osebam (Palmore, 1999, str. 4). Ageizem tvorijo trije sestavni elementi: predsodki do starosti, staranja in starejših ljudi; diskriminacija starejših, predvsem v delovnem, pa tudi v družbenem okolju, ter institucionalna politika in postopki, ki ohranjajo stereotipna prepričanja o starejših. Vse to pa zmanjšuje možnosti starejših generacij za zadovoljivo življenje in zmanjšujejo njihovo osebno dostojanstvo (Butler, 1980, str. 8).

Palmore (1999, str. 4) je kasneje še razširil definicijo ageizma - kot vsak predsodek ali diskriminacijo katere koli starostne skupine. Povedano drugače, ageizem je razumel kot presojanje ljudi na podlagi starosti in hkrati izpostavil njegove negativne in/ali pozitivne vidike. Merjenje obeh vrst ageizma daje vpogled v mehanizme, na katerih ta deluje, s tem pa omogoča več različnih predstav in interpretacij. Težnja nekaterih raziskovalcev, npr. Levy-ja (2001), je poudariti pomen pozitivnega ageizma, saj le-ta ponuja možnosti za preprečevanje negativnega.

Vzroke za porast ageizma lahko iščemo v staranju prebivalstva zahodnih družb (Bodner, 2009; Cuddy, Norton in Fiske, 2005; Levy in Banaji, 2002, Palmore, 1999). Večina ljudi postane zaskrbljenih zaradi naraščanja starejše generacije v primerjavi z

ostalim prebivalstvom. Tako kot se povečuje število starejših, tako se povečuje tudi skrb za zagotavljanje socialne varnosti in zdravstvene oskrbe za tako veliko in ranljivo družbeno skupino.

Poleg vse večje politične zaskrbljenosti v zvezi z ageizmom pa obstajajo tudi osebne posledice ageizma (npr. demoralizacija, izguba samospoštovanja, neaktivnost, telesni in duševni upad), ki ga naredijo za pomembno etično in socialno vprašanje. Ob institucionalnih in osebnih posledicah ageizma moramo omeniti tudi ekonomske stroške ignoriranja produktivne in ustvarjalne sposobnosti milijonov starejših, ki se morajo upokojiti samo zato, ker so dopolnili 65 let in več. Izpostaviti pa je treba še socialne in kulturne posledice ignoriranja modrosti, osvojenih veščin in znanja.

Posledice družbenih sprememb, vključno s staranjem prebivalstva, že posegajo v različne sestavine življenja starejše populacije in oblikujejo (predvsem negativen) odnos do starejših.

Spremenila se je sestava in vloga družin. Prevladujejo večgeneracijske družine, enostarševske družine, dvostarševskih in razširjenih družin je zmeraj manj, pojavljajo se nove oblike družin (istospolne družine, reorganizirane družine, LAT družine - Living Apart Together, živeti skupaj in hkrati narazen), povečuje se število razvez, zakonskih zvez je zmeraj manj, število družinskih članov je zmeraj manjše. Švabova (2001, str. 45) je že več kot pred desetletjem govorila o pluralizaciji družinskih oblik in načinov življenja. Nekatere navedene družinske oblike so sicer obstajale tudi že v preteklosti.

Ob upadanju rojstev v družini manj številčno tudi (biološko) sorodstvo. Ta pojav intergeneracijske strukture sta Bengston in Lowensteinova (2003, str. 10) poimenovali »Beanpole Family«, družinska struktura, ki je po obliki dolga in tanka, z več generacijami, vendar z manjšim številom članov v vsaki generaciji. In ne samo, da je sorodstvo manj številno, celoten pomen sorodstva se je spremenil. To ni več odvisno le od dedovanja in sklenitve zakonske zveze. Nove reproduktivne tehnike so namreč radikalno spremenile pogled na dedovanje. Še več, alternativne oblike družine in zunajzakonska skupnost so celo izpodrinile pomen zakonske zveze (Fry, 2005, str. 18).

V sodobni slovenski družbi ta prehod življenjskega sloga in nove strukture družine trenutno doživljamo bolj kot naraščanje individualnosti. Družina posameznikom služi in omogoča zadovoljevanje njihovih potreb. Prihodnost družine in družinskih odnosov se kaže v zmanjševanju vpliva biološkega sorodstva in večanju vpliva izbire prijateljstva. Takšna usmeritev družine je v človekovi potrebi po ljubezni, dejavnosti, skrbi, prijateljstvu, podpori in varnosti v prihajajočih spremembah v posameznikovem in družinskem življenju.

Staranje prebivalstva ima nedvomno tudi ekonomske posledice; pomembne spremembe nastajajo zlasti na trgu delovne sile, kjer se razmerje med številom delovno aktivnih in številom upokojenih vztrajno slabša. Po podatkih Eurostata (2015) so v letu 1980 približno štirje delavci delali za enega upokojenega, v letu 2050 pa bi naj za enega upokojenega delala le dva delavca. Najbolj opazne ekonomske posledice staranja populacije v globalnem pomenu delimo predvsem v dve veliki skupini: porast

izdatkov za pokojnine ter zdravstveno in socialno varstvo in nego starejših in zmanjšano število delovno sposobnega prebivalstva (Kraigher, 2005; Reday-Mulvey, 2005). Uvedba pokojninske zakonodaje je povzročila dodatne ekonomske stroške ignoriranja produktivne in ustvarjalne sposobnosti milijonov starejših, ki se morajo upokojiti samo zato, ker so dopolnili 65 let in več.

Večanje deleža starejših prebivalcev v populaciji vpliva tudi na organizacijo zdravstvenega varstva, saj je znano, da imajo različne biološke skupine prebivalcev različne potrebe, ki zadevajo zdravstveno varstvo. Reorganizacija zdravstvenega varstva bo morala zagotoviti večja sredstva za najpogostejše bolezni, ki zadenejo starejše in tudi za področja, kjer je starejših prebivalcev veliko in kjer so stopnje obolevanja visoke. V okviru reform zdravstvenega varstva bo treba povečati tako bolnišnične kot zunajbolnišnične kapacitete, namenjene zdravstvenemu varstvu starejših, poskrbeti za zadostne kapacitete zdravstvenega varstva na podeželju, ker je tam delež starejših prebivalcev večji kot v mestih, zvišati sredstva za primarno preventivo, promocijo zdravja in primarno zdravstveno varstvo, saj je preprečevati bolezen dosti ceneje kot jo zdraviti, povečati kapacitete za rehabilitacijo po boleznih in poškodbah ter približati rehabilitacijo domačemu okolju.

Zahteve sodobne družbe vplivajo tudi na drugačen način in tempo življenja vseh treh generacij. Vedno manj ljudi je pripravljenih oziroma zmožnih negovati svoje obolele (stare) starše, ki potrebujejo vsakodnevno oskrbo. Družbeni trendi v današnji družbi nam ob odgovornih in vedno dalj trajajočih službah onemogočajo celodnevno skrb za obolele starše. Zelo malo ljudi se še preživlja s kmetijsko dejavnostjo, ki je edina dopuščala kolikor toliko stalno prisotnost doma in s tem možnost poskrbeti tudi za dementne, nepomične ali drugače obolele stare starše.

Zanimivo je prav gotovo tudi dogajanje, ki določa družinska razmerja in medgeneracijske vezi; vse več ljudi - t. i. »sendvič generacija« – skrbi za ostarele starše in hkrati za odraščajoče otroke (Dimovski in Žnidaršič, 2007; Kristančič, 2005, str. 159; Ward and Spitze, 1998).

V politiki predstavlja starejša generacija vedno večje volilno telo, ki ima in bo tudi v prihodnosti imelo vedno večji vpliv. Starejši so vse pogostejše vpleteni v odločanje, ne samo o zadevah, ki zadevajo njih, ampak tudi o zadevah, pomembnih za celotno populacijo. V zadnjih nekaj desetletjih vse večje število starejših že povzroča zaskrbljenost in nesorazmerje politične moči (Binstock, 1992).

Ko govorimo o vzrokih in posledicah staranja v današnji družbi, ne moremo mimo vpliva globalizacije, ki je v 90-tih letih prejšnjega stoletja začela močno vplivati na družbene znanosti, zlasti na sociološke in politološke (Held et al., 1999; George and Wilding, 2002) in tako tudi na socialno gerontologijo (Estes and Phillipson, 2002; Estes, Biggs and Phillipson, 2003; Vincent, denarja, informacij, kultur in ljudi« (Held et al., str. 16). V nadaljevanju pravi, da je globalizacija /.../ daleč od tega, da je to svet »diskretnih civilizacij« ali preprosto mednarodni red držav, da je to postal fundamentalno medsebojno povezan globalni red, za katerega so značilni intenzivni vzorci izmenjave in tudi jasni vzorci moči, hierarhije in neenakosti (prav tam, str. 49).

Pravice starejših v obdobju postmodernizma so po mnenju Baumana (2000) in Becka (1992) postale razpršene in istočasno individualizirane. Dolžnost in potreba oziroma nuja ukvarjanja s starejšimi se je prenesla na posamezne družine (posebej na žensko oskrbo) in posamezne starejše ljudi (odvisno od možnosti financiranja starejših) (Bauman, 2000). Nova družbena konstrukcija (in kontradikcija) staranja je na eni strani poudarek na staranju kot globalnem problemu in na drugi strani individualizacija različnih tveganj, ki jih prinaša življenje v procesu staranja (Phillipson, 2006, str. 202).

4 Zaključek

Za zaključek smo si zastavili longitudinalno vprašanje:

»Na katera področja življenja starejših bo globalizacija vplivala v prihodnosti?«

Področje pokojnin je zagotovo osrednje področje. Na podlagi zgoraj povedanega pa moramo izpostaviti še najmanj naslednje tri:

- prva sprememba je globalno vodenje na svetovni ravni in njegov vpliv na staranje (Phillipson, 2006, str. 204), pri čemer se izpostavlja vprašanje državljanstva;
- drugo področje je sprememba življenjskega toka, natančneje, pojav nove »globalne geografije poteka življenja«, ki se pojavlja kot stranski produkt globalizacije (Dannefer, 2003);
- o prihodnosti staranja bo določal tudi vpliv transnacionalnih skupnosti in vloga migracij v smislu preoblikovanja nacionalne države (Winder, 2004). Transnacionalne skupnosti namreč odpirajo pomembna vprašanja za socialno politiko, saj se skupine, ki si med seboj delijo skrb glede financiranja, lahko kontinentalno povežejo.

Zgodovinski pregled odnosa do starosti in starejših ljudi kaže na ambivalentne medgeneracijske odnose. V prihodnosti pa bo globalizacija - kot eden od gradnikov »družbe tveganj« - izzvala nove oblike negotovosti, ki so lahko precej povezane z anksioznostjo oz. strahovi glede staranja (Phillipson, 2006, str. 207). Druge vidike je težje predvideti: ali bodo nove kohorte starejših ljudi (na primer povojna »baby boom« generacija) dale drugačen glas in pomen naravi staranja? Če bodo, koliko bo o tem odločala socialna mreža, ki zajema tako globalni kot tudi nacionalne kontekste? Koliko bo globalizacija sprevrgla socialne, ekonomske in kulturne vzorce, povezujoč in prepoznavajoč ljudi le glede njihove biološke dobe? Globalizacija je zagotovo spremenila svet in tudi staranje – na enako radikalen način.

Danijela Lahe, MSc

Attitude Towards Old Age and Older People Through History

Different cultures in different historical periods differently value older people, and even more, attitude to aging and older people has varied within each culture. Attitude

towards older people is generally dependent on at least two factors: a combination of health and mental abilities of older people and economic development. Older people in good health are usually respected; those in poor health are perceived (more) as a burden. Another factor is the level of the economy in society. The stronger the economy is, the more resources can older people acquire and, consequently, greater strength and position in society.

It is widely believed in the postmodern society that in many prehistoric and agrarian societies older people were valued and respected simply because they were old. They had been perceived as more experienced and had a higher status; they were identified as the carriers of knowledge, wisdom and word of mouth.

Wider review of the literature shows a slightly different picture. Throughout the history, attitudes towards the old age and the elderly have mostly been ambivalent, fluctuating between reverence and ridicule of age and older people. Minois (1989) and Chodzko-Zajko, (1995) note how, in the time of ancient Greece and ancient Rome, with the cult of youth and beauty on the one hand, and the veneration or respect for senior citizens on the other hand, developed an ambivalent attitude to the elderly. Even the Christian literature in the early Middle Ages fluctuated in defining the perception of society by older people, both in the form of a respected „holy sage“ as the common conviction „older sinner“ (Minois, 1989). In the Middle Ages, the older generation was initially respected for viability, because most of them did not survive the numerous epidemics, such as fever or flu. Due to the lack of food and the rising mortality rates the elderly were disrespected. Even during the Renaissance, the old age still had negative connotations.

Negative perception of the older generation changed for the short time in the years of colonization in the United States, when a belief that the old age was a gift from God prevailed. Therefore, the society attached a lot of respect and power to the older people, especially men (Cole, 1992). In the 19th century the Industrial Revolution in the West led to a re-shifting of the attitude towards the elderly (Barkan, 2011), creating extremely unfavourable social environment for them.

The Industrial Revolution demanded greater family mobility, so the family migrated to the places where there were jobs. In the light of this new pressure of mobility, the extended family and the grandparents became less flexible. The older people's authority began to decline, because the power was transferred to younger men, who produced large amounts of money in the industrial world. With the invention of writing and printing press, and consequently, recording of the important events, the traditional way of storytelling and sharing wisdom improved and changed. Thus, the older generation lost its most useful social function - „the role of carriers of oral tradition, knowledge and preservers of memory“ (Scrutton, 1990). With the development of society and the progress of medicine, life expectancy significantly lengthened, and consequently the number of older people increased. The society was not prepared to deal with such a large number of older generations, they were linked with negative characteristics and became a burden for society. These negative attitudes still persist in our society, they are even on the increase.

Resistance to aging in modern Western societies in recent decades manifests itself differently, in the way that this completely natural process has become taboo, and older people, whose number is in continuous increase, marginalized. According to Ramovš (2003) the phenomenon of the old age becoming a taboo is a collective pathological phenomenon, which harms all generations. It prevents the elderly to recognize old age with ease, therefore, they excessively care for their appearance and lifestyle, which is typical of youth or middle age people, being transmitted to the other two generations, and the vicious cycle continues. Not only is the old age in the postmodern society a taboo, it is even possible to feel the fear of aging and older people. Given the fact that over the last few decades society is confronted with unprecedented increase in the proportion of elderly people, it is necessary to fight against this taboo, as a condition for changing of the mentioned pathological trends in today's postmodern society. In today's post-modern society, two conditions for a person to begin to overcome the taboo of age are needed (ibid). The first is that a person makes a conscious decision for accepting their age. And the second condition is that the person in fact undertakes a process of suitable personal learning that will lead to success.

When we talk about the old age taboo, we should not overlook the importance of ageism, it has both positive and especially negative aspects. The reasons for the increased ageism can be found in the intensive aging population in the Western societies, causing increased attention to the issue of retirement, ensuring income security and health care for this large vulnerable social group. In addition to growing political concerns over the ageism, there are also personal, economic, social and cultural consequences of ageism.

The consequences of social changes, including aging, influence various components of life of the older population and create (negative) attitude towards them. The composition of families has been changed. Multi-generational and single parent families are predominant, while two-parent and extended families are fewer. There are also new types of families (same-sex families, reorganized families, LAT family), increased number of divorces, fewer marriages, and numbers of families. The decline in births in the family has resulted in decrease of relatives. And not only that the number of relatives is in decline, the full significance of the institution of kinship has changed. Relatives no longer depend solely on inheritance and marriage. New reproductive techniques have in fact radically changed the view of the inheritance. We are currently experiencing this transition regarding lifestyle and new family structures as the rise of individuality. Family serves individuals and allows meeting the needs of the individual. The future of the family and family relations is reflected in reduction of the blood relationship impact and increase of the impact on the choice of friendships. Such an orientation of the family is in the human need for love, business, care, friendship, support, and security for the coming changes in the individual and family life.

Undoubtedly, the aging population also influences economy. Significant changes occur particularly in the labour market, where the ratio between the number of employed and the number of retired continually deteriorates. The enforcement of the legislation on retirement has resulted in additional economic costs because of igno-

ring the productive and creative capacities of the millions of elderly who have to be retired just because they are 65 years of age and older.

Increase of the proportion of older people in population also affects the organization of health care. The reorganization of health care will have to provide more resources for the most common diseases that affect older people, also in the areas where there is a high morbidity of the elderly. Therefore, hospital and non-hospital facilities, aimed at health care of older people, have to be extended. Increased health care is needed in rural areas, because there is a greater proportion of the elderly population than in the cities. Funds for the primary prevention, health promotion and primary health care have to be expanded, because it is cheaper to prevent than to treat a disease. We have to increase the capacity for rehabilitation after diseases and injuries – i.e. more facilities - to be available closer to the home environment.

It is necessary to emphasise current family relationships and intergenerational ties: more and more people care for their parents and growing children at the same time. This is, the so-called „sandwich generation“. In the field of politics, the older generation represents bigger and bigger electoral body, which has and will continue to have a growing influence. Older people are increasingly involved in decision-making, not only on matters that concern them, but also on matters relevant to the entire population. In the last few decades, a growing number of older people is causing concern about the growing number of elderly and the disproportionate political power.

When we talk about the consequences and causes of aging in post-modern society, we cannot ignore the impact of globalization, which started influencing social sciences in the 1990s, particularly in sociological and political sciences as well as, consequently, in social gerontology. New social construction of aging is, on the one hand, focusing on aging as a global problem, and on the other hand, on the individualisation of the different risks posed by life in the aging process. Historical overview of the relationship to old age and older people shows ambivalent intergenerational relationships. Globalization - as one of the constituents of the „risk society“ - will provoke new forms of insecurity, which may be largely associated with anxiety and fears about aging (Phillipson, 2006). Other aspects are more difficult to predict: will the new cohort of older people give a different voice and the importance to the nature of aging? If the answer is yes, to what extent will this determine the social network, which includes both global and national contexts? To what extent will globalization transform social, economic and cultural threads, so that people will only be recognized by their biological age?

LITERATURA

1. Barkan, S. E. (2011). *Sociology: Understanding and Changing the Social World*. Pridobljeno dne 20. 6. 2015 s svetovnega spleta: <http://www.saylor.org/site/textbooks/Sociology,%20Understanding%20and%20Changing%20the%20Social%20World.pdf>.
2. Barker, J. C. (2009). *Between Humans and Ghost: The Decrepit Elderly in a Polynesian Society*. V: Sokolovsky, J. (ed.). *The Cultural Context of Aging: Worldwide Perspectives*. Westport: Praeger, pp. 606–622.

3. Bauman, Z. (2000). *Liquid Modernity*. Cambridge: Polity Press.
4. Beck, U. (1992). *The Brawe New World of Work*. Cambridge: Polity Press.
5. Bengston, V. L. and Lowenstein, A. (2003). *Global Aging and Challenges to Families*. NY: Springer.
6. Binstock, R. H. (1992). The oldest old and „intergenerational equity“. In: Suzman, R., Willis, D. and Manton, K. (eds.). *The oldest old*. New York: Oxford University Press, p. 394.
7. Bodner, E. (2009). On the origins of ageism among older and younger adults. *International Psychogeriatrics*, 21, no. 6, pp. 1003–1014.
8. Branco, K. and Williamson, J. (1982). Stereotyping and the life cycle: Views of aging and the aged. In: Miller, A. G. (ur.). *In the eye of the beholder: Contemporary issues in stereotyping*. New York: Praeger, pp. 364–410.
9. Butler, R. N. (1969). Age-ism: Another form of bigotry. *The Gerontologist*, 9, no. 4, pp. 243–246.
10. Butler, R. N. (1980). Ageism: A Foreword. *Journal of Social Issues*, 36, no. 2, pp. 8–11. Pridobljeno dne 30. 6. 2014 s svetovnega spleta: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-4560.1980.tb02018.x/pdf>.
11. Chodzko-Zajko, W. J. (1995). *Roots of Ageism in Contemporary Society*. International Conference on Aging and Physical Activity. Colorado: Colorado Springs.
12. Cole, T. R. (1992). *The journey of life: A cultural history of aging in America*. New York: Cambridge University Press.
13. Cuddy, A. J. and Fiske, S. T. (2002). Doddering, but dear: Process, content and function in stereotyping of elder people. In: Nelson, T. D. (ed.). *Ageism: Stereotyping and prejudice against older people*. Cambridge, MA: MIT Press, pp. 3–26.
14. Cuddy, A. J., Norton, M. I. and Fiske, S. T. (2005). This old stereotype: the pervasiveness and persistence of the elderly stereotype. *Journal of Social Issues*, 61, no. 2, pp. 267–285.
15. Dannefer, D. (2003). Toward a Global Geography of the Life Course. In: Mortimer, J. and Shanahan, M. (eds.) *Handbook of the Life Course*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publisher, pp. 647–659.
16. Dimovski, V. and Žnidaršič, J. (2007). Ekonomski vidiki staranja prebivalstva v Sloveniji: kako ublažiti posledice s pristopom aktivnega staranja, *Kakovostna starost*, 10, no. 1, pp. 2–15.
17. Estes, C. and Phillipson, C. (2002). The Globalization of Capital, The Welfare State and Old Age Policy. *International Journal of Health Services*, 32, no. 2, pp. 279–297.
18. Estes, C., Biggs, S. and Phillipson, C. (2003). *Social Theory, Social Policy and Ageing: a critical introduction*. Buckingham: Open University Press.
19. Eurostat (2015). *Europe 2020 indicators – employment*. Pridobljeno dne 20.11.2015 s svetovnega spleta: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Europe_2020_indicators_-_employment.
20. Fry, C. L. (2005). *Globalization and the Experiences of Aging*. In: Shenk, D. and Groger, J. (ur.). *Aging education in a global context*. NY: Haworth Press, pp. 9–22.
21. George, V. and Wilding, P. (2002). *Globalization and Human Welfare*. London: Palgrave.
22. Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D. and Perraton, J. (1999). *Global Transformation*. Oxford: Polity Press.
23. Hummert, M. L. (1990). Multiple stereotypes of elderly and young adults: A comparison of structure and evaluations. *Psychology and Aging*, 5, no. 2, pp. 182–193.
24. ILC. (2006). *Ageism in America*. New York: Mount Sinai School of Medicine.
25. Kraigher, T. (2005). Srednjeročna in dolgoročna projekcija demografskega razvoja Slovenije in njegovih socialno-ekonomskih komponent. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
26. Kristančič, A. (2005). *Nova podoba staranja - siva revolucija*. Ljubljana: AA Inserco.
27. Kuhar, M. (2004). *V imenu lepote: družbena konstrukcija telesne samopodobe*. Ljubljana: FDV, Center za psihologijo.
28. Levy, B. R. (2001). Eradication of Ageism Requires Addressing the Enemy Within. *The Gerontologist*, 41, no. 5, pp. 578–579.

29. Levy, B. and Banaji, M. R. (2002). Implicit ageism. In: Nelson, T. D. (ed.). *Ageism: Stereotypes and prejudice against older persons*. Cambridge: MIT Press, pp. 49–75.
30. Minois, G. (1989). *History of Old Age: From Antiquity to the Renaissance*. Chicago: University of Chicago Press.
31. Nelson, T. (2002). *Ageism: Stereotyping and prejudice against older adults*. Cambridge: MIT Press
32. Nelson, T. (2005). Ageism: Prejudice against our feared future self. *Journal of Social Issues*, 61, no. 2, pp. 207–221.
33. Palmore, E. B. (1999). *Ageism: Negative and positive*. New York: Springer.
34. Palmore, E. B. and Maeda, D. (1985). *The honorable elders revisited*. Durham: University Press.
35. Phillipson, C. (2006). Ageing and Globalization. In: Vincent, J. A., Phillipson, C. and Downs, M. (eds.). *The Futures of Old Age*. London: SAGE Publication Ltd, pp. 201–207.
36. Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost: socialna gerontologija in gerontoagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
37. Reday-Mulvey, G. (2005). *Working Beyond 60: Key Policies and Practices in Europe*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
38. Scrutton, S. (1990). Ageism: The Foundation of Age Discrimination. In: McEwen, M. (ur.). *Age - The Unrecognised Discrimination*. London: Age Concern England, pp. 12–19.
39. Švab, A. (2001). *Družina: od modernosti do postmodernosti*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
40. Vincent, J. A. (2003). *Old Age*. London: Routledge.
41. Ward, R. A. and Spitze, G. (1998). Sandwich Marriages: The Implications of Child and Parent Relations for Marital Quality in Midlife. *Social Forces*, 77, no. 2, pp. 647–666.
42. Winder, R. (2004). *Bloody Foreigners: The Story of Immigration to Britain*. London: Little, Brown.